

UDC 81'27:811.411.21:811.111:808.5

MAJOR TRENDS IN THE SPEECH OF THE MODERN ARAB YOUTH OF QATAR

I. Rishniak

Independent researcher

Doha, Qatar

irinarishnyak1515@gmail.com

ORCID: 0009-0007-9856-3176

The article examines the current trends of youth speech in Qatar in the context of the language situation in the Arab countries of the Persian Gulf. The following phenomena were investigated: the code-switching between English and Arabic in the speech of Qatar University students; choice of language when native Qataris and people from other Arab countries communicate with their children; the transmission of Arabic text through a combination of Latin letters and numbers in online communication, which is known as Arabizi. The material of the research was the author's own observations during her studies at Qatar University (2018–2019) and her interviews with informants directly in Qatar (2022–2023), correspondence with speakers of the Qatari dialect via Facebook and WhatsApp, as well as materials from Internet resources. It was found that during conversations of young Qataris, about 40 % of the words used are from the English vocabulary, and 60 % – in the Qatari dialect, the vocabulary of which consists of words of Arabic origin which are common to the Modern Standard Arabic, words common for the Arabic dialects, as well as lexemes from sedentary or Bedouin dialects. At the same time, it was found that about 75 % of parents in autochthonous Qatari families speak to their children predominantly in Arabic, and 25 % – mainly in English. One of the reasons for this trend is the presence of nannies and housekeepers who communicate only in English. On the other hand, 60 % of young parents who are from other Arab countries and have been living in Qatar for a long time speak mainly English

© 2024 I. Rishniak; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The Oriental Studies*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

with their children. It was concluded that the trends in the speech of Qatar's youth are influenced by the studies at international schools and universities, and the presence of foreign nannies and housekeepers.

Keywords: sociolinguistics, State of Qatar, youth speech, Arabic language, English language, code switching, Arabic dialects

І. Ф. Рішняк

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МОВЛЕННІ СУЧАСНОЇ АРАБСЬКОЇ МОЛОДІ КАТАРУ

Дослідженням основних тенденцій у кожній мові займається соціолінгвістика, яка почала розвиватися як наука в середині ХХ ст. Соціолінгвістика – наука, що вивчає проблеми, пов'язані із соціальною природою мови, її суспільними функціями, механізмом впливу соціальних чинників на мову та роллю мови в повсякденному житті [Масенко 2010, 38].

Серед арабських країн одна з найцікавіших для дослідження мовних ситуацій формується в Державі Катар. Цю маленьку країну часто не помічають через мініатюрні розміри та розташування на Аравійському півострові поруч із Саудівською Аравією. Водночас Держава Катар стала привабливим напрямком імміграції представників багатьох народів практично з усіх куточків світу. Англійська мова використовується в Катарі всюди – це мова бізнесу, викладання у школах та у вищих навчальних закладах. Завдяки розвиненій нафтовій та газовій промисловості економіка Катару вважається однією з найсильніших у світі. Саме тому до цієї країни прямує велика кількість іноземців, які становлять 80 % населення, тоді як місцеве населення – лише 275 000 осіб [Goby, Erogul 2011, 321].

Основна розмовна мова Держави Катар – катарський діалект арабської мови, який входить до групи арабських діалектів країн Перської затоки. Дослідженням цієї групи арабських діалектів займалися К. Хоулз, П. Джонстон, Л. Алеаса, З. Майдан, О. Обейдан. Найбільший внесок у дослідження соціолінгвістичної картини арабських країн Перської затоки зробив Клайв Хоулз [Holes 1990], який у низці своїх праць досліджував безпосередньо мовну ситуацію в цих країнах.

Більшість арабських країн у першій половині ХХ століття перебували в політичній залежності від Великобританії або Франції. Зокрема, це дуже вплинуло на розвиток певних мовних ідеологій,

а також на розгалуження деяких арабських діалектів. Тому колонізація може розглядатися як найважливіший чинник, який справив вплив на формування мовної ситуації в усіх регіонах арабського світу, зокрема й у країнах Перської затоки [Suleiman 2004, 87].

Відчутний вплив на мовну ситуацію в регіоні має також глобалізація. Глобалізація (англ. globalization) – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками цього процесу є розподіл праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це процес, який має системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. Глобалізація впливає на арабську мову досить негативно і може призвести до звуження сфери її вживання та посилення функцій англійської в арабському світі [Blommaert 2010, 29].

Іншим фактором, який впливає на мовну ситуацію в Катарі, є вестернізація. Вестернізація – засвоєння і тотальне поширення у світі сучасних західних технологій, організаційних форм економічного виробництва і військово-технічної культури, західних цінностей, а також усього комплексу соціокультурних норм соціальної регуляції, які починають відігравати значущу роль у суспільних процесах [Корнієнко 2014, 32].

Не менший вплив на формування мовної ситуації в регіоні Перської затоки загалом і в Катарі зокрема справляє урбанізація – міграція населення із сільських у міські райони в межах певної країни та поза її межами. В арабському світі багаті на нафту країни Перської затоки значно більш урбанізовані, ніж інші країни, з менш розвинутою економікою. Лінгвістичні дослідження впливу урбанізації в арабському світі розпочалися лише нещодавно. Урбанізація активно розвивається в усіх країнах арабського світу, насамперед через пошук людьми роботи та кращих життєвих умов. Ці два фактори також тісно пов'язані з проблемами модернізації, що приводить до нових життєвих практик, а також до мовних інновацій, наприклад появи неологізмів та сленгу. Останній формується зазвичай від глобалізованих жанрів молодіжної, сучасної та популярної культури, де англійська мова є одним із головних способів передачі повідомлень [Nahimi 2013, 67].

Отже, колонізація, глобалізація, вестернізація та урбанізація – це чотири найважливіші чинники, що вплинули на формування

загальної мовної ситуації в арабських країнах Перської затоки. Вони й надалі мають розглядатися як актуальні аспекти в дослідженнях арабської мови [Theodoropoulou 2015, 221].

Катарський діалект поряд з іншими діалектами арабських країн Перської затоки запозичив багато лексичних одиниць із перської, турецької та гінді. Це мовне явище зумовлене багатьма екстралінгвістичними факторами, як-от колонізація, постійна міграція робочої сили, глобалізація, вестернізація і т. д. В арабських діалектах країн Перської затоки на початку ХХ ст. використовувалися запозичені слова з таких мов, як іврит, грецька та перська. Тенденцією нашого часу є те, що здебільшого розмовні мови арабських країн запозичують лексику з англійської та французької мов.

Слухаючи повсякденні розмови катарців, можна помітити, що основною тенденцією в їхньому мовленні є комбінування арабської та англійської мов. Це явище відоме під назвою “перемикання коду”. Перемикання між мовами (англ. *code switching*) – феномен переходу від однієї мови на іншу і назад під час розмови носіїв двох мов. Воно відбувається, коли людина перемикає своє мовлення між двома або більше мовами або мовними різновидами в контексті однієї розмови. Особи, які володіють кількома мовами, іноді використовують елементи декількох мов під час розмови між собою. Отже, при перемиканні коду використовуються елементи всіх рівнів різних мов, відповідно до синтаксису й фонології кожної мови [Goldstein 1999, 213].

К. Хоулз наводить приклад розмови арабської молоді змішаною формою мови, взятий з 52-хвилинного фільму “‘Arabīzī” (2006 р.):

Ismi ‘Ayša Xālidī, mawlūda bil-kwēt, and I also lived in Egypt when I was younger, u ‘išṭ arba’ snīn fi Amrīka fil-jām‘a... I’m the sports editor of the *Daily Star*. I love that job; it’s amazing. I was a journalism major so it worked out for me. ‘umrī arba’ u ‘išṭīn sana w-ana aṭḥačča ‘arabīzī.

[My name is Aysha Khalidi, born in Kuwait, and I also lived in Egypt when I was younger, and I lived for four years in America at university... I’m the sports editor of the *Daily Star*. I love that job; it’s amazing. I was a journalism major so it worked out for me. I am 24 years old, and I speak ‘Arabīzī.] [Holes 2013, 283].

Явище перемикання між арабською та англійською мовами набуло великих масштабів з огляду на те, що арабські країни

регіону орієнтовані на співробітництво із західним та американським світом, який є більш економічно розвиненим та стабільнішим. Зважаючи на престижність західної освіти в арабському світі, більшість молоді із країн Перської затоки мріє навчатися в США або Канаді, що безпосередньо впливає на їхнє знання арабської мови. З наших власних спостережень, зроблених під час навчання в Катарському університеті (2018–2019 рр.), можна зазначити, що в розмовах молодих катарців близько 40 % слів припадає на англійську лексику, а 60 % – на катарський діалект, лексика якого являє собою слова арабського походження, спільні з арабською літературною мовою, загальноарабські діалектизми, а також лексеми з осілого або бедуїнського діалекту. Молодь Катару навіть між собою спілкується суто англійською мовою, аргументуючи це тим, що навчання у вищих навчальних закладах ведеться саме англійською. Втім, ставлення старшого покоління (вікова категорія понад 50 років), як більш консервативного, до вживання англійської лексики відрізняється, і тому його представники віддають перевагу арабській лексиці, яка становить 90 % їхнього мовлення.

Водночас молоде покоління батьків арабського походження із вікової категорії до 30 років часто віддає перевагу спілкуванню англійською мовою зі своїми дітьми, починаючи з дитячого садочку. Серед опитаних нами 50 катарських сімей 75 % батьків розмовляють зі своїми дітьми віком від 2 до 10 років переважно арабською мовою, 25 % – переважно англійською. Більшість батьків, які виступили нашими інформантами, здобули диплом бакалавра в навчальних закладах Катару, меншість із них закінчили магістерську програму. Деякі з них є випускниками Катарського університету (Qatar University) та Дохінського інституту післядипломної освіти (Doha Institute for Graduate Studies), де навчання ведеться переважно арабською; інші закінчили приватні навчальні заклади (College of the North Atlantic, George Town University, Texas University), де використовується переважно англійська. Проте навіть у сім'ях, де переважно спілкуються арабською, а саме катарським діалектом, діти спілкуються суто англійською з нянями та домробітницями, які здебільшого є вихідцями з Філіппін, Непалу, Індії тощо.

Втім, наше дослідження показало, що, незважаючи на спроби батьків розмовляти переважно англійською зі своїми дітьми чи

молодшими братами / сестрами, вони все одно використовують деякі арабські слова та фрази. За нашими спостереженнями, у разі домінування англійської мови під час спілкування батьків-катарців з їхніми дітьми на арабську мову припадає щонайменше 30 % від усієї лексики, а решта лексики є англійською (див. типові приклади в табл. 1).

Таблиця 1. Високочастотні вирази арабською в мовленні батьків, які переважно спілкуються англійською:

Ну ж бо хутко	yallā
До побачення	ma‘a s-salāma
Швидко	b-sur‘a
Я тебе люблю	bahibbak
Взуйся	ilbas jūti
Батько чекає на тебе	bābā b-yintazrak
Постав пляшку води	hutt ġaršat al-māyu
Ходи сюди	ta‘āl
Сходи до туалету	rūh il-hammām

Наведемо зразки мовлення батьків-катарців з їхніми дітьми, які переважно спілкуються арабською (табл. 2). Вкраплення англіцизмів виділено курсивом:

Таблиця 2. Приклади спілкування катарців з дітьми

Мати (28 років): ḥabībi Tamīm wēn ḥaṭtet šanṭa <i>which I bought yesterday?</i>	Мати: Мій дорогий Таміме, де ти поклав сумку, яку я купила вчора?
Тамім (6 років): Anā ḥaṭtet-hā <i>in the living room</i> . šūfi minnāk.	Тамім: Я поклав її у вітальні, подивися там.
Батько (29 років): Maryam bagūllič mā talmasī ġūri ‘ašān <i>hot wāyid!</i>	Батько: Мар’ям, кажу тобі (ж. р.) – не чіпай чайника, бо він дуже гарячий!
Мар’ям (4 роки): eh bābā, qālat-li māmā <i>two days ago</i> ba‘d.	Маріам: Так, татку, мені мама сказала те саме два дні тому.
Мати (30 років): jīb jafša <i>to kitchen</i> b-sur‘a anā minni!	Мати: Принеси ложку до кухні швидко, я тут!
Мухаммад (10 років): <i>okey</i> , daqiqa, al-hīn anā <i>busy šwey</i> .	Мухаммад: Добре, хвилинку, я трохи зайнятий зараз.
Батько (29 років): yallā ihna b-nantazrič <i>bi-s-sayāra w-nrūḥ school!</i>	Батько: Ну ж бо хутко, ми чекаємо на тебе (ж. р.) в машині та їдемо до школи!
Фейруз (8 років): <i>yes</i> , anā yāya ba‘ad ḥamsa daqāyič.	Фейруз: Так, я виходжу через 5 хвилин.

Водночас спілкування з дітьми батьків-арабів, які не є катарцями і проживають у Катарі на постійній основі (вихідці з Єгипту, Сирії, Лівану, Палестини, Йорданії), суттєво відрізняється. Ми провели опитування серед 60 арабських некатарських сімей, яке показало, що 60 % батьків розмовляють із дітьми переважно англійською, тоді як на арабську припадає лише 40 %. Такий результат зумовлений певними причинами, а саме:

1) англійська мова сприймається як більш престижна та перспективна, як порівняти з арабською;

2) некатарці схильні віддавати перевагу міжнародним школам, де навчання їхніх дітей проводиться суто англійською мовою (подекуди проводяться два уроки арабської на тиждень), тоді як батьки-катарці зазвичай обирають державні школи, де навчання проводиться суто арабською (окрім 2–3 уроків англійської);

3) значна частина батьків-арабів, які не є катарцями і проживають у Катарі на постійній основі, прагнуть надати своїм дітям громадянство англосовних країн (США, Канада, Велика Британія) з кращою економічною та безпековою ситуацією, як порівняти з багатьма арабськими країнами;

4) у більшості арабських некатарських сімей працюють няні та домробітниця, які взагалі не володіють арабською.

Наведемо та проаналізуємо приклади перемикування коду носіями арабських діалектів країн Перської затоки загалом і діалекту Катару зокрема. Нижченаведені матеріали зібрані під час польових досліджень, інформантами в цих прикладах виступають студенти Катарського університету. Вкраплення англіцизмів виділено курсивом.

1) Ismi ‘Umar w-anā mawlūd bi-Qaṭar. *I love my country very much.* Abbi aḥki ‘an ‘āyilti w-jām‘ati. *I missed them wāyid, mā šuft-hum a lot.* Abī engineer w-māmā *doesn't work tamāman.* Aḥūya student fi jām‘at Qaṭar. Anā darast fi hal-jām‘a *also.* Alḥīn anā mudī‘ fi Al-Jazeera *channel.*

“Мене звати Омар, я народився в Катарі. Я дуже люблю свою країну. Я хочу розповісти про мою сім’ю та університет. Я так за ними сумую. Я дуже давно їх не бачив. Мій батько – інженер, а мама взагалі не працює. Мій брат навчається в Катарському університеті. Я теж навчався в цьому університеті. Зараз я ведучий каналу Аль-Джазіра”.

2) *Hello, guys! Anā baḥibb aḥki ‘anni. I’m 19 years old w-ba’d anā the second year ṭālib at North Atlantic University bi-Qaṭar. Anā ‘indi a lot of friends bi-l-jām’a, ‘ašān gida anā rāyih fi-hā every day. Aṣḥābi nās ḥilwa w-anā ašūf-hum every weekend and holiday. Naḥnu dāyiman jālisīn at cafēteria during breaks between lectures. Kamīn nsīt bagūl my friends and I dārisīn fi nafs il-kulliyya. Iḥnā dārisīn pharmacy ma’an bas we have different goals after graduation. Anā maṭalan abbi ftaḥ own pharmacy ‘ašān ‘āyilti tudir fi-hā. Anā ba’ad ‘andi hiwāya, anā wāyid baḥibb listening to music lēyl nahār.*

“Всім привіт! Я хочу розповісти про себе. Мені 19 років, також я студент 2-го курсу Північноатлантичного університету в Катарі. У мене багато друзів в університеті. Тому я ходжу до нього щодня. Мої друзі – приємні люди, і я зустрічаюся з ними кожні вихідні та святкові дні. Ми завжди сидимо в їдальні в перервах між лекціями. Також я забув сказати, що ми з друзями навчаємося на одному факультеті. Ми вивчаємо фармацевтику разом, але в нас різні цілі після закінчення навчання. Наприклад, я хочу відкрити власну аптеку, якою керуватиме моя сім’я. У мене також є хобі, я дуже люблю слухати музику вдень і вночі”.

3) *Ismi Yasmīn Mohanna, ‘umrī sitta w-‘išrīn sana. Anā mawlūda bi-Qaṭar, but I lived some time in Syria, w-‘išṭ tis’a snīn fi Britāniya... I’m the coordinator manager of the international company. I really enjoy this work; I am in my element when I am in the office.*

“Мене звати Ясмін Моганна, мені 26 років. Я народилася в Катарі й жила деякий час у Сирії. Також я жила дев’ять років у Великобританії. Я менеджерка-координаторка в міжнародній компанії. Мені подобається ця робота, я щаслива, коли перебуваю в офісі”.

4) *Kull yōm ana barūḥ my university by car ašān ma-fiš buses min al-bēt li-l- Qatar university. Anā baḥibb taḥaṣṣuṣi, anā badrus fi college of education. After completing my bachelor degree, I will teach children at school inšāllāh. ‘alā fikra, I do some private lessons with toddlers even now, cause I feel that it is important wāyid.*

“Кожного дня я їду до мого університету на машині, тому що біля мого будинку немає автобусів до Катарського університету. Мені подобається моя спеціальність, я навчаюсь на педагогічному факультеті. Після закінчення навчання на бакалаврській програмі я буду викладати дітям у школі, якщо дасть Бог. До речі, навіть зараз я навчаю маленьких діточок, тому що відчуваю, що це дуже важливо”.

Проаналізувавши приклади використання змішаних форм у мовленні катарської молоді, можна виділити такі ключові тенденції:

а) назви майже всіх професій та вказівок на рід занять найчастіше передаються англійською мовою;

б) багато англіцизмів вживається для позначення університетських реалій та студентського життя;

в) обставини місця та часу часто передаються англійською мовою;

г) перемикання коду відбувається як на рівні окремих слів і виразів (приклади 1–2), так і на рівні цілих речень (приклади 3–4).

В онлайн-спілкуванні катарської молоді також дуже часто відбувається змішування англійської та арабської мов. Водночас існує різновид змішаної та гібридизованої мови листування в месенджерах, який широко використовується по всьому арабомовному світу, зокрема в країнах Перської затоки, навіть серед політиків, журналістів та освічених людей. Коли з технічних причин арабський алфавіт недоступний користувачеві Інтернету, для обміну повідомленнями використовується романізований “арабський алфавіт чату” (*luġat aš-šāt*), у якому застосовуються цифри та інші символи. Цей мовний варіант дістав неформальну назву “арабізі” (термін утворено від назв обох мов: *‘arabī* та *‘inglīzī*). Арабські літери та звуки, яких немає в європейських мовах, позначаються певними цифрами. Типовий приклад: *alsalam 3alikom wa ra7mato Allah wa barakatoh* для ісламської формули привітання *السلام عليكم ورحمة الله وبركاته*, що означає “Мир вам, милість Аллаха і Його благословення”.

“Арабізі” як метод листування почав використовуватися ще в 90-х роках минулого століття, разом із запровадженням мобільних телефонів та Інтернету. Оскільки в той час на гаджетах використовувалась лише латиниця, арабські користувачі були змушені листуватися арабською, застосовуючи англійські літери. З огляду на те, що низки арабських фонем немає в англійській мові, араби почали використовувати певні цифри замість відповідних літер (див. приклади в табл. 3).

Багатьох арабських дослідників і публіцистів непокоїть широка популярність “арабізі” серед молоді. Хоча зараз арабська мова доступна в усіх пошукових системах в Інтернеті та електронних гаджетах і нею можна повноцінно листуватися, “арабізі” й далі

використовується. За спостереженнями Р. аль-Хатиб, це пояснюється такими причинами:

- молодь використовує “арабізі” в месенджерах із друзями, щоб батьки не зрозуміли написаного;
- деякі араби вважають, що вони не володіють арабською на належному рівні, тому не хочуть демонструвати своїх помилок;
- молодь часто орієнтується на певні тренди, зокрема і при написанні арабських слів англійськими літерами;
- дехто з арабської молоді вважає, що “арабізі” допомагає в розумовому розвитку [Al-Khaṭīb 2018].

Результати спостережень арабських соціолінгвістів за листуванням між 46 йорданськими студентами у 2008 р. свідчать, що:

- 61 % респондентів використовували “арабізі”;
- 54 % студентів вживали “арабізі” для написання слів та фраз замість використання англійської;
- жінки, які становили 44 % респондентів, мають більшу схильність до вживання англійської замість арабської та використання “арабізі”, який вони вважають більш престижним засобом самовираження [Al-Khaṭīb, Sabbah 2008].

У процесі проведення нашого дослідження ми здійснювали листування з носіями катарського діалекту через різні соціальні мережі, а також врахували матеріал інтернет-ресурсів (Instagram та Facebook). Приклади транслітерації чатів представлено в таблиці нижче.

Таблиця 3. Гібридизована транслітерація арабомовних чатів

Приклад катарським діалектом	Транслітерація	Переклад	Сим-вол	Арабська літера
هاد الأستاذ مو صابور	Gad al2staz mu 9abur	Цей викладач не терплячий	2	ء
مابي هذي العصارا	Ana mabi gazi al39ara	Я не хочу цю соковижималку	3	ع
الغوري غالي وايد	Al3`uri 3`aliy wayid	Чайник дуже дорогий	3`	غ
هاينت ذكيه عن جد	Galbint 4akiya 3an jad	Ця дівчина справді розумна	4	ذ
بنشوف البعض الخميس	Binshuf alba3d al5amis	Побачимось у четвер	5	خ

جيبى طماطم للبيت	Jibi bamaḅim lilbeyt	Купи (ж. р., до- слівно: принеси) помідори додому	6	ط
حط جوتي على الأرض	7uḅ juti 3ala al2ar9`	Постав взуття на підлогу	7	ح
قمر يايه لبيتنا	8amar yaaya libeytna	Камар іде до нас	8	ق
صباح الخير	9aba7 al5eir	Доброго ранку	9	ص
الضابط شاطر وايد	A9`abiḅ shaḅir wayid	Офіцер дуже професійний	9`	ض

Арабомовна Вікіпедія у статті “Арабізі” наводить перелік символів, які найчастіше використовуються для транслітерації арабських літер при онлайн-спілкуванні¹. Водночас зазначається, що можуть існувати декілька варіантів передачі низки арабських літер (наприклад, символи 5 та 7’ вживаються для позначення літери خ; цифра 4 позначає літери ش та 8 ذ; та 2 вживаються для позначення літери ق). Якщо порівняти дані з таблиці 3 та систему транслітерації, наведену у Вікіпедії, можна помітити, що більшість символів у наших прикладах збігаються з нею.

Зважаючи на все вищесказане, можна дійти висновку, що вибір мови між арабською та англійською відбувається залежно від того, на яку самоідентифікацію хоче вказати мовець. Згідно з теорією Дж. Фішмана про соціальний підхід, вибір мовного коду визначається певним доменом – інституціалізованим контекстом, у якому одній мові віддається перевага перед іншою [Вахтин, Головка 2004, 101]. Зокрема, в академічному середовищі, під час спілкування молоді, інтелігенції та представників ЗМІ спостерігаються два способи вияву самоідентифікації. Двомовні мешканці Катару використовують перемикання кодів “катарський діалект / англійська”, аби водночас продемонструвати такі елементи самоідентифікації, як “катарець / представник регіону Перської затоки” й “освічена особа”. Відсоток вкраплень з англійської зменшується під час спілкування в сімейному колі; при спілкуванні з представниками старшого покоління батьків (вікова категорія після 50 років) їх може взагалі не бути. Водночас молоде покоління батьків Катару спілкується зі своїми дітьми здебільшого

¹ <https://ar.wikipedia.org/wiki/عربيزي>.

арабською мовою, на яку припадає 75 % лексики. Батьки-катарці, які переважно розмовляють англійською мовою зі своїми дітьми, водночас використовують арабські слова та фрази, на які припадає 30 % лексики. Проте слід враховувати, що 60 % батьків-арабів, які не є катарцями і проживають у країні, спілкуються зі своїми дітьми здебільшого англійською. Цей фактор також впливає на мовні тенденції в середовищі дітей у Катарі, зокрема під час спілкування між дітьми корінних катарців та дітьми вихідців з інших арабських країн переважає англійська мова.

Отже, що стосується арабо-англійського білінгвізму в країнах Перської затоки, то англійський варіант сприймається як “високий”, а арабський (конкретний діалект) – як “низький”. Престиж англійської мови також виявляється під час онлайн-спілкування молоді Катару, яка активно використовує “арабізі”.

ЛІТЕРАТУРА

Вахтин Н. Б., Головка Е. В. Социолінгвістика и соціологія языка: Учебное пособие. Санкт-Петербург, 2004.

Корнієнко В. О. Вестернізація. Політологія: навчальний енциклопедичний довідник для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації. Львів, 2014.

Масенко Л. Т. Нариси із соціолінгвістики. Київ, 2010.

Al-Khaṭīb, Rābi‘a. Ta’ṭīr “al-‘arabīzī” ‘alā mustaqbal al-luḡa al-‘arabiyya. URL: <https://www.aljazeera.net/blogs/2018/8/-تأثير-العربي-ي-على-مستقبل-اللغة>

Al-Khaṭīb M. A., Sabbah E. H. Language Choice in Mobile Text Messages among Jordanian University Students // **SKY Journal of Linguistics**. 2008. No. 21.

Blommaert J. **The Sociolinguistics of Globalization**. Cambridge, 2010.

Goby V. P., Eroglu M. S. Female Entrepreneurship in the United Arab Emirates: Legislative Encouragements and Cultural Constraints // **Women’s Studies International Forum**. 2011. No. 34 (4).

Goldstein T. Two Languages at Work: Bilingual Life on the Production Floor. Book Review // **Anthropology & Education Quarterly**. 1999. No. 2.

Holes C. **Gulf Arabic**. London, 1990.

Holes C. Orality, Culture, and Language // **The Oxford Handbook of Arabic Linguistics**. New York, 2013.

Hachimi A. The Maghreb-Mashreq Language Ideology and the Politics of Identity in a Globalized Arab World // **Journal of Sociolinguistics**. 2013. No. 17 (3).

Theodoropoulou I. Intercultural Communicative Styles in Qatar: Greek and Qataris // **Intercultural Communication with Arabs. Studies in Educational, Professional and Societal Contexts**. New York, 2015.

Suleiman Y. **A War of Words: Language and Conflict in the Middle East**. Cambridge, 2004.

REFERENCES

Vakhtin N. B. and Holovko E. V. (2004), *Sotsiolingvistika i sotsiologiya yazyka: Uchebnoe posobie*, Gumanitarnaya Akademiya; Evropeyskiy universitet, Saint Petersburg. (In Russian).

Korniyenko V. O. (2014), *Vesternizatsiya. Politolohiya: navchal'nyy entsyklopedychnyy dovidnyk dlya studentiv VNZ I-IV rivniv akredytsiyi*, Novyy Svit, Lviv, pp. 87–94. (In Ukrainian).

Masenko L. T. (2010), *Narysy iz sotsiolinhvistyky*, Kyievo-Mohylans'ka akademiya, Kyiv. (In Ukrainian).

Al-Khaṭīb R. (2018), “Ta’ṭīr “al-‘arabīzī” ‘alā mustaqbal al-luġa al-‘arabīyya”, available at: <https://www.aljazeera.net/blogs/2018/8/تأثير-العربي-على-مستقبل-اللغة>

Al-Khaṭīb M. A. and Sabbah E. H. (2008), “Language Choice in Mobile Text Messages among Jordanian University Students”, *SKY Journal of Linguistics*, No. 21, pp. 37–65.

Blommaert J. (2010), *The Sociolinguistics of Globalization*, Cambridge University Press, Cambridge.

Goby V. P. and Erogul M. S. (2011), “Female Entrepreneurship in the United Arab Emirates: Legislative Encouragements and Cultural Constraints”, *Women's Studies International Forum*, Vol. 34 (4), pp. 329–34.

Goldstein T. (1999), “Two Languages at Work: Bilingual Life on the Production Floor. Book Review”, *Anthropology & Education Quarterly*, No. 2, pp. 261–3.

Holes C. (1990), *Gulf Arabic*, Routledge, London.

Holes C. (2013), “Orality, Culture, and Language”, in J. Owens (ed.), *The Oxford Handbook of Arabic Linguistics*, Oxford University Press, New York, pp. 281–99.

Hachimi A. (2013), “The Maghreb-Mashreq Language Ideology and the Politics of Identity in a Globalized Arab World”, *Journal of Sociolinguistics*, 17 (3), pp. 269–296.

Theodoropoulou I. (2015), “Intercultural Communicative Styles in Qatar: Greek and Qataris”, in R. Raddawi (ed.), *Intercultural Communication with Arabs. Studies in Educational, Professional and Societal Contexts*, Springer, New York, pp. 11–26.

Suleiman Y. (2004), *A War of Words: Language and Conflict in the Middle East*, Cambridge University Press, Cambridge.

І. Ф. Рішняк

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МОВЛЕННІ СУЧАСНОЇ АРАБСЬКОЇ МОЛОДІ КАТАРУ

У статті розглядаються сучасні тенденції молодіжного мовлення в Катарі в контексті мовної ситуації в арабських країнах Перської затоки. Розглянуто такі явища, як перемикання коду між англійською та арабською мовами в мовленні студентів Катарського університету, вибір мови при спілкуванні корінних катарців та вихідців з інших арабських країн зі своїми дітьми, передача арабського тексту через комбінацію латинських літер і цифр в онлайн-спілкуванні, відома під назвою “арабізі”. Матеріалом дослідження стали власні спостереження авторки під час навчання в Катарському університеті (2018–2019) та опитування нею інформантів безпосередньо в Катарі (2022–2023), листування з носіями катарського діалекту через Facebook та WhatsApp, а також матеріали інтернет-ресурсів. Виявлено, що в розмовах молодих катарців близько 40 % слів припадає на англійську лексику, а 60 % – на катарський діалект, лексика якого являє собою слова арабського походження, спільні з арабською літературною мовою, загальноарабські діалектизми, а також лексеми з осілого або бедуїнського діалекту. Водночас було з’ясовано, що близько 75 % батьків в автохтонних катарських сім’ях розмовляють зі своїми дітьми переважно арабською мовою, а 25 % – переважно англійською. Однією з причин такої тенденції є наявність нянь та домробітниць, які спілкуються суто англійською мовою. З іншого боку, 60 % молодих батьків, які є вихідцями з інших арабських країн і проживають у Катарі тривалий час, розмовляють з дітьми переважно англійською. Зроблено висновок, що на тенденції в мовленні молоді Катару справляють вплив навчання в міжнародних школах і університетах та наявність іноземних нянь і домробітниць.

Ключові слова: соціолінгвістика, Держава Катар, молодіжне мовлення, арабська мова, англійська мова, перемикання коду, арабські діалекти

Стаття надійшла до редакції 07.08.2023